

YURAK-QON TOMIR KASALLIKLARI DIAGNOSTIKASI VA DAVOLASH USULLARI

Noʻmonov Rustamjon Madaminovich

*Asaka Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi Jarrohlik
kafedrası yetakchi oʻqituvchisi.*

Annotatsiya: Yurak-qon tomir kasalliklari (YQTK) dunyo boʻyicha oʻlim va nogironlikning yetakchi sabablaridan biri hisoblanadi. Ushbu maqolada yurak-qon tomir kasalliklarining asosiy turlari, ularning rivojlanish mexanizmlari, zamonaviy diagnostika usullari hamda samarali davolash va profilaktika choralari yoritilgan. Elektrokardiografiya, exokardiografiya, laborator va instrumental tekshiruvlarning ahamiyati tahlil qilinib, dori vositalari, invaziv va jarrohlik davolash usullari ilmiy manbalar asosida bayon etilgan. Shuningdek, sogʻlom turmush tarzining yurak-qon tomir kasalliklarini oldini olishdagi roli koʻrsatib berilgan.

Kalit soʻzlar: yurak-qon tomir kasalliklari, diagnostika, elektrokardiografiya, gipertoniya, ateroskleroz, davolash, profilaktika.

KIRISH

Yurak-qon tomir kasalliklari hozirgi zamon tibbiyotining eng dolzarb muammolaridan biridir. Jahon sogʻliqni saqlash tashkiloti maʼlumotlariga koʻra, har yili millionlab insonlar aynan yurak va qon tomir tizimi kasalliklari oqibatida hayotdan koʻz yumadi. Aholi orasida gipertoniya, yurak ishemik kasalligi, insult va yurak yetishmovchiligi keng tarqalgan.

YQTKning keng tarqalishiga notoʻgʻri ovqatlanish, kamharakat turmush tarzi, stress, chekish va irsiy omillar sabab boʻlmoqda. Shu sababli ularni erta aniqlash, toʻgʻri tashxis qoʻyish va samarali davolash usullarini qoʻllash muhim ahamiyatga ega.

1. Yurak-qon tomir kasalliklarining asosiy turlari

Arterial gipertoniya

Arterial gipertoniya – arterial qon bosimining doimiy ravishda me'yoridan yuqori bo'lishi bilan tavsiflanadi. Bu kasallik yurak, miya, buyrak va boshqa a'zolariga jiddiy zarar yetkazadi.

Yurak ishemik kasalligi

Yurak ishemik kasalligi (YIK) yurak mushagining qon bilan yetarli ta'minlanmasligi natijasida yuzaga keladi. Uning asosiy sababi koronar tomirlarning aterosklerotik torayishidir.

Ateroskleroz

Ateroskleroz – qon tomir devorlarida xolesterin blyashkalari to'planishi bilan kechadigan surunkali kasallik bo'lib, u infarkt va insultga olib kelishi mumkin.

Yurak yetishmovchiligi

Yurak yetishmovchiligi – yurakning organizm ehtiyojini qondira oladigan darajada qon hayday olmasligi holatidir.

2. Yurak-qon tomir kasalliklarini diagnostika qilish usullari

Klinik tekshiruv

Bemor shikoyatlari, anamnez yig'ish va fizik ko'rik tashxis qo'yishda muhim bosqich hisoblanadi. Nafas qisishi, ko'krak qafasidagi og'riq, yurak urishining tezlashuvi asosiy belgilar sanaladi.

Elektrokardiografiya (EKG)

EKG yurakning elektr faolligini baholashga imkon beradi. Ushbu usul yurak ritmi buzilishlari, ishemiya va infarktni aniqlashda keng qo'llaniladi.

Exokardiografiya

Exokardiografiya yordamida yurak kameralarining hajmi, klapanlar holati va yurak mushagining qisqarish qobiliyati baholanadi.

Laborator tekshiruvlar

Qon tahlillari orqali xolesterin, glyukoza, yurak fermentlari miqdori aniqlanadi. Bu ko'rsatkichlar kasallik darajasini baholashda muhimdir.

Zamonaviy instrumental usullar

Koronar angiografiya, KT va MRT kabi usullar yurak va qon tomirlarining aniq holatini ko'rsatib beradi.

3. Yurak-qon tomir kasalliklarini davolash usullari

Dori vositalari bilan davolash

Davolashda quyidagi dori guruhlarini qo'llaniladi:

-antigipertenziv vositalar

-antikoagulyantlar

-beta-blokatorlar

-statinlar

Ular qon bosimini pasaytirish, tromb hosil bo'lishini oldini olish va xolesterin miqdorini kamaytirishga xizmat qiladi.

Invaziv davolash usullari

Stentlash va angioplastika koronar tomirlarni kengaytirish orqali yurak qon bilan ta'minlanishini yaxshilaydi.

Jarrohlik davolash

Og'ir holatlarda shuntlash operatsiyalari yoki yurak klapanlarini almashtirish amalga oshiriladi.

4. Yurak-qon tomir kasalliklarining profilaktikasi

Profilaktika quyidagi chora-tadbirlarni o'z ichiga oladi:

-sog'lom ovqatlanish

-jismoniy faollik

-chekish va spirtli ichimliklardan voz kechish

-stressni kamaytirish

-muntazam tibbiy ko'rikdan o'tish

XULOSA

Yurak-qon tomir kasalliklari inson salomatligi uchun jiddiy xavf tug'diradi. Ularni erta aniqlash va zamonaviy davolash usullarini qo'llash orqali asoratlarning

oldini olish mumkin. Profilaktik choralar esa kasalliklarning rivojlanish xavfini sezilarli darajada kamaytiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Braunvald E. Heart Disease: A Textbook of Cardiovascular Medicine. Philadelphia, 2019.
2. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti. Cardiovascular Diseases Guidelines. 2021.
3. Harrison T.R. Principles of Internal Medicine. New York, 2020.
4. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi. Kardiologiya bo'yicha klinik tavsiyalar. Toshkent, 2022.
5. Libby P. Atherosclerosis: Pathophysiology and Treatment. London, 2018.